

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inosestev 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasni po ceniku in dogovoru, davček posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3113

Vodstvo sekcije pri prosvetnem ministru

Polno razumevanje za naše težnje — Sprejem brezposelnih učiteljskih abiturientov

20. in 21. t. m. se je mudil v Ljubljani gospod minister prosvete. Ogledal si je kulturne ustanove, 20. popoldne pa je sprejemal deputacije v poslopju kraljevske banke uprave. Za sprejem se je prijavilo tudi vodstvo sekcije: predsednik Metod Kumelj, podpredsednica Franja Završanova in tajnik Drago Supančič ter zastopniki odseka brezposelnih učiteljskih abiturientov pri sekciji JUU v Ljubljani.

Gospod minister je ljubeznivo sprejel deputacije sekcije. Ob tej priliki je imel predsednik sekcije naslednji nagovor:

»Velepoštovani gospod minister!

Ko prihajate, gospod minister, prvič kot naš vrhovni šef v dravsko banovino in se nam nudi prilika, da dobimo z Vami oseben stik, Vas v imenu slovenskega učiteljstva, ki je v pretežni večini včlanjeno v Jugoslovenskem učiteljskem združenju, iskreno pozdravljamo.

Vaš prihod tolmači slovensko učiteljstvo kot dokaz velikega zanimanja za specialne šolske in obče prosvetne prilike v dravski banovini.

Prosim Vas, gospod minister, da sprejmete ob tej priliki zagotovilo, da hoče slovensko učiteljstvo posvečati vse sile nalogam, ki jih stavlja nanje poklic učitelja in vzgojitelja. Stanovska organizacija slovenskega učiteljstva stremi za tem, da odtegne učiteljstvo škodljivim dnevnim vplivom in ga usmerja k delu za šolo, za narodno prosveto in h gospodarskemu in socialnemu delu za narod.

Ko podajam to izjavo, Vas prosim, gospod minister, da mi dovolite, da opozorim na nekatera najvažnejša šolska in učiteljska vprašanja v dravski banovini.

Šolstvo trpi v dravski banovini zlasti radi pomanjkanja učiteljstva. Nujno bi bilo treba zasesti prazna učiteljska mesta, ki jih je nad 250. S tem v zvezi bi bilo v velikem meri rešeno vprašanje brezposelnih učiteljev, ki v bedi in pomanjkanju čakajo na službo že po več let. Njihovo število znaša okoli 500.

Poleg izpopolnitve praznih učiteljskih mest so dobri učni načrti in ustrezajoče učne knjige in učni pripomočki važen pogoj za uspeh naloge, ki jo vrši narodna šola. Sedanji učni načrti ne ustrezajo. Čimprej je potrebno pristopiti k sestavi novih učnih načrtov, pri čemer naj se upošteva to, da morajo biti vse vrste šol povezane v eno samo organsko celoto. Zato naj se učni načrti šol z višjim rangom naslonijo in organsko zvežejo z učnimi načrti nižje organiziranih šol. Monopol na šolske knjige in zvezke naj se ukine, ker nasprotuje načelom sodobne metodike.

Na področju personalne prosvetne politike čaka na nujno rešitev več perečih vprašanj:

Neobhodno bi bilo treba izvesti reparacijo svoječasno izvršenih premostitev učiteljev in sreskih šolskih nadzornikov, reaktivacijo odpuščenih učiteljev in rehabilitacijo razrešenih šolskih upraviteljev.

Urediti bi bilo treba položaj učiteljem jugoslovanske narodnosti, ki so zaradi nezdržnosti razmer v zasedenem ozemlju zašli v Jugoslavijo, kjer so bili sprejeti deloma v kontraktualno, deloma v dnevničarsko učiteljsko službo. Z zakonom bi bilo treba ustvariti pogoje za njihov sprejem v redno učiteljsko službo. Takih učiteljev je 24.

V ravno tako neurejenem položaju je v dravski banovini 60 učiteljic ženskih ročnih del. Ker uradniški zakon ni prinesel njihovega zvanja, so ostale do danes nerazporejene, zaradi česar ne morejo napredovati. Ureditve tega za dravsko banovino specialnega vprašanja je nujna.

Gospod minister, v Vaših rokah je njihova usoda in usoda kontraktualnih učiteljev. Prosim Vas, da se zavzamete za ureditev njihovega položaja.

Uvedba celibata je težko delovala na učiteljice. Čutilo se prikrajšane na človečanskih in državljskih pravicah. Ker celibat tudi ne more doseči namena, zaradi katerega je bil uzakonjen, prosim, naj se ukine.

Neobhodno bi bilo potrebno urediti tudi učiteljska napredovanja tako, da mlajši učitelji ne bodo preskakovali starejših in upravičenejših. Zato prosim, da se sestavijo v ministrstvu prosvete rangne liste in izvršujejo napredovanja po določbah zakona dosledno po teh listah.

Učiteljstvo želi, da se mu čimprej vrne avtomatično napredovanje, ki ga je izgubilo z novim uradniškim zakonom.

Za uspešno delo v šoli in za uspešno delo na prosvetnem, gospodarskem in socialnem polju izven nje, katere dolžnosti nalaga zakon o ljudskih šolah, je učiteljstvo neobhodno potreben notranji mir in zadovoljstvo,

za kar je predpogoj občutek popolne sigurnosti. To pa je mogoče doseči le tedaj, če se vrne učiteljstvu stalnost v službi na službenem mestu. Vrnitve stalnosti ne zahteva učiteljstvo samo v svojem interesu, marveč istočasno v enaki meri tudi v interesu ljudske šole in njenih nalog.

Naš materialni položaj je izredno slab. Zadnje zvišanje osebnih in rodbinskih dokladov ni izpremenilo težkega stanja državnega nameščenstva, ki je zlasti v dravski banovini zaradi najdražjega življenjskega standarda prisiljeno pritrgovati si tudi pri najnujnejših življenjskih potrebščinah. Izprememba uredbe tudi v ničemer ni izpremenila nepravilnih razlik med prejemki poročene in samske državne nameščenke. Prosim Vas, gospod minister, da podpirate učiteljstvo v njegovih težnjah po ustvaritvi eksistenčnega minimuma in v tem, da se ukinejo vse razlike v prejemkih poročenih in samskih učiteljic.

Gospod minister! Iz množice aktualnih šolskih in učiteljskih vprašanj sem omenil le najvažnejša. Prosim Vas, da jih proučite in pomagate do ugodne rešitve. Istočasno pa Vas zagotavljam, da se zavedata slovensko učiteljstvo in njegova organizacija vseh velikih dolžnosti in nalog in da sta vselej pripravljena požrtvovalno podpirati in vršiti vsako delo, ki služi interesom naroda in države.

Brezposelni učitelji o letošnjih jesenskih nastavitvah

Gospodje, ki nas kličete k morali, rešujete iz greha nas in zmot, mar ne bi koščka kruha prej nam dali, ki je začetek blagra in dobrot.

(John Gay: »Beraška opera«.)

Vprašanje vsakoletnih nastavitvev novih učiteljev je za nas brezposelne učiteljske abituriente predmet največjega zanimanja, pričakovanja in nad. Ob tem vprašanju se ne ustavljamo le radi ureditve svojih najnujnejših življenjskih pogojev, zavedamo se še druge strani tega vprašanja in sicer vprašanja osnovnega šolstva in vpliva brezposelnosti na kvaliteto učitelja. Najboljši odgovor na vsa nakazana vprašanja bo dalo podrobnejše razmotrivanje letošnjih jesenskih nastavitvev, ki so se izvršile v dne 22. in 28. septembra t. l. Kdo je bil nastavljen, zakaj je bil nastavljen, zakaj ta ali oni ni bil in kakšni momenti so, po dejstvih sodeč, odločevali pri zadnjih nastavitvah, vse to je bilo predmet skoraj enomesečnega obravnavanja in analiziranja vsakega posameznega primera.

Od lansko leto ugotovljenega števila brezposelnih učiteljskih abiturientov, ki je znašalo ca. 700, je bilo nekaj nastavitvev izvršenih med šolskim letom, katerih imena pa niso bila objavljena v dnevnem časopisu.

Na službo smo čakali abiturienti letnikov 1931., 1932., 1933. in dalje do letnika 1936. Po zadnjih nastavitvah je slika naslednja:

iz letnika	1931. nastavljenih	3, čakajo	0,
"	"	10,	4,
"	"	50,	20,
"	"	49,	98,
"	"	55,	153,
"	"	7,	150,
"	"	21,	0.

Skupaj nastavljenih 195, še čaka 425.

Število nenastavljenih tu ni popolnoma točno, ker nam manjkajo točni podatki enega letnika zasebnega učiteljskega, ker se je precej tovarišič poročilo, nekateri so zaradi brezposelnosti čakanja umaknili prošnjo itd. Všet tudi ni letnik 1937. s katerim bi število brezposelnih naraslo zopet na približno 600. Ze ta statistični pregled nam pokaže, da so bili med ostalimi nastavljeni tudi tovariši in tovarišice, ki so končali učiteljsko šolo l. 1935. in 1936., a na službo čakajo še tovariši (-ce) iz leta 1932., 1933., 1934. Iz kakšnih vidikov so se torej vršile nastavitve? Je morda odločeval moment socialnih potreb? Poglejmo kaj nam pokaže sledeča statistika:

Nastavljeni:						
Razmere:	1931	1932	1933	1934	1935	1936 ?
slabe	2	2	17	24	27	3
dobre	1	3	16	15	12	3
zelo dobre	—	—	—	2	4	—
?	—	5	17	8	12	1
Skupaj	3	10	50	49	55	7

Poleg gornjega je opozoril tov. predsednik g. ministra na razpis prostih službenih mest. Navedel je, da v Ljubljani že 15 let niso bila mesta razpisana. Zaradi tega so prizadeti najbolj učitelji — družinski očetje, ki morajo solati otroke v srednjih šolah.

Gospod minister je pokazal za vsa v nagovoru predsednika sekcije obravnavana vprašanja veliko razumevanja in je nanja tudi podrobneje odgovorjal. Posebno zanimanje je pokazal za specialna vprašanja dravske banovine, zlasti za vprašnje kontraktualnih učiteljev in vprašanje učiteljic ženskih ročnih del. V teku polurnega razgovora, kolikor je trajal sprejem, je izrecno poudaril potrebo, da bi bil o vseh teh zadevah potreben podroben razgovor ter je izjavil, da bo ob prvi priliki sprejel predsednike sekcij ter z njimi obravnaval ta in druga nujna vprašanja.

Delegacija brezposelnih učiteljskih abiturientov je razložila gospodu ministru težnje brezposelnih učiteljev. Izročila je statistiko brezposelnih učiteljskih abiturientov v dravski banovini in ga obenem prosila, naj bi se nove nastavitve vršile z vidikov vrstnega reda in socialnih potreb. Dalje je prikazala potrebo zvišanja pripravniških učiteljskih mest v novem državnem proračunu.

Gospod minister je pazljivo poslušal njihova izvajanja in obljubil, da bo pri postavljanjih predvsem gledal na starost in socialne potrebe brezposelnih učiteljev in da bo skušal nastavitvi čim več brezposelnih učiteljev. V načrtu ima nek nov način reševanja brezposelnosti učiteljskega naraščanja po zgledu, kakor je vpeljan v republiko Češko-slovaški.

Čakajo:						
Razmere:	1932	1933	1934	1935	1936	Skupaj
slabe	3	7	45	66	85	206
dobre	—	11	33	55	46	145
zelo dobre	—	—	7	3	3	13
?	1	2	13	29	16	61
Skupaj	4	20	98	153	150	425

Pri nastavitvah, ki so bile izvršene 1937. (22. in 28. septembra) je bilo nastavljenih s slabimi razmerami 75, čaka jih 206. Z dobrimi razmerami je bilo nastavljenih 50, čaka jih 145. Z zelo dobrimi razmerami je bilo nastavljenih 6, čaka jih 13. Neugotovljenih nastavljenih je bilo 64, čaka jih 61. Skupno je bilo torej nastavljenih 195, čaka jih 425.

Razmišljanje in sklepanje na podlagi obeh do sedaj prikazanih statistik nam je dovolj močan argument za trditve, da se nastavitve niso izvršile iz vidika socialnih potreb, niti z vidika vrstnega reda po letih polaganja diplomskega izpita. Z dokazi lahko podpremo dejstvo, da se je precej nastavitve izvršilo, ne oziraje se na navedene edino pravil-

Le nekaj še o šolskih knjigah

Skrbni starši nimajo ob začetku šolskega leta majhnih skrbi, in marsikatera trda beseda, kako je šola draga, pade ob tem času. Saj poznamo sedanje knjige, o katerih moramo pač priznati, da bi se dale mogoče še trpežneje vezati in da se zlasti o čitankah tolikokrat sliši: »Saj čitanke so obsežne, a pravega v njih ne najdemo. Poleg vsega tega pa je cena šolskim knjigam, ki se tiskajo v precejšnji nakladi, kar velika.

Saj je za posamezna šolska leta treba plačati za knjige, ki jih učenci rabijo, približno takole; če je vsaka knjiga vračunana le enkrat: 1. razred 46 din, 2. razred 26 din, 3. razred 93 din, 4. razred 47 din, 5. in 6. razred 92 din, 7. in 8. razred 36 din.

Kar precejšnji zneski za posamezna šolska leta, ni res?! Če seštejemo porabljene zneske za knjige v poedinih šolskih letih, dobimo znesek 340 din. Vsaj toliko porabi prav gotovo vsak učenec za knjige, če obiskuje šolo 8 let, ali povprečno na 1 leto din 42.50. Pa to še ni vse! Saj tu so vračunane le knjige za verouk, računstvo, srbohrvaščino in čitanke, torej brez zemljevidov, brez drugih učnih pripomočkov, brez knjig za domoznanstvo, za realije itd. Da, din 42.50 vsaj se izda letno za 1 šolarja, a je še brez mnogih knjig in učnih pripomočkov!

Kaj bi bilo, ko bi nekoč izšlo knjige, a samo 1 za vsako šolsko leto? V tej edini razredni knjigi bi bilo vse, kar bi se naj obravnavalo v posameznem razredu iz računstva, spoznavanja narode, zgodovine, zemljepisja, higijene, gospodarstva, srbohrvaščine, dalje bi bili v nji primerni in res dobri berilni sestavki in pesmice, nekaj slovnice, tudi pesmice za petje, pa še mogoče snov iz verouka. Taki

VSEBINA:

Vodstvo sekcije pri prosvetnem ministru. Brezposelni učitelji o letošnjih jesenskih nastavitvah.

Le nekaj še o šolskih knjigah.

Prof. Milko Jeglič, novi banski šolski nadzornik.

Kmečko nadaljevalno šolstvo.

Učiteljski pokret.

Še naše gospodarske ustanove.

† Ivana Neuhold-Tomičeva.

† Tovarišu Antonu Sepaherju v slovo.

LISTKA: Tehnica. — Zapiski ob obletnici.

Splošne vesti. — Učiteljska tiskarna. — Naše gospodarske organizacije. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

— Novosti na knjižnem trgu.

ne, poštene in objektivne kriterije vrstnega reda in socialnih potreb. Izmed približno 100 prav natančno preiskanih primerov ne bo odveč, če navedemo vsaj nekaj primerov, n. pr.:

1. Tov. »x« iz letnika 1932., katere oče je zelo reven kmet s številno družino, živi v zelo slabih razmerah, čaka na službo že 5 let, dočim je bila tovarišica »y« iz letnika 1936. nastavljena (oče višji uradnik, vsi otroci preskrbljeni, živi v zelo dobrih razmerah.)

2. Tov. »q« iz letnika 1933. živi v zelo slabih razmerah, oče zvaničnik, čaka na službo že 4 leta, dočim je bila nastavljena tovarišica iz letnika 1936., ki živi v zelo dobrih razmerah.

3. Tovariš »x« iz letnika 1934. — brez staršev, odslužil pred 2 leti vojaški rok, čaka že 3 leta na službo in živi v zelo slabih razmerah. Tovariš »y« iz letnika 1935. z dobrimi razmerami in z dobrimi mesečnimi dohodki je bil nastavljen, prav tako tudi mnogo tovarišic iz letnika 1935., ki žive v dobrih razmerah.

V dravski banovini je bilo upokojenih približno 120 učiteljev. Na njihova mesta niso bile nastavljene nove moči, prav tako niso bila zasedena mesta umrlih učiteljev in učiteljic, ki jih je bilo približno 30. Torej 150 mest je bilo izpraznjenih. Ni se torej čuditi, če je mnogo šol in razredov zaprtih in da primanjkuje okoli 260 učiteljskih moči, upoštevaje seveda razmere, kot so pri nas že dolgo običajne, da uči en sam učitelj 60—80 in še po več otrok. Ob pravilni in dokončni ureditvi prosvetnih vprašanj v dravski banovini bi pa potrebovali še najmanj 600 učnih moči.

Brezposelni se čudimo, da vključ obljubam in vseobči hvali o znatno zboljšanih razmerah v državi in spričo dejstva, da ima dravska banovina dovolj zastopnikov, nihče ne pokaže resnega razumevanja za narod, ki je brez šol in za ca. 500 brezposelnih ljudi, ki jih brezposelnost najbrže ne bo vzgajala v pozitivno smer državljskih vrlin.

Nikdar ne zamudimo prilike, da ne bi o tem ugodnem problemu opozarjali merodajne činitelje.

Brezposelni učiteljski abiturienti.

razredni knjigi pa naj bi bile pridejane dobre slike in vsaj še zemljevidi.

Prednosti takih knjig bi bile precejšnje:

1. Ker bi se tiskale v veliki nakladi, bi bila cena sorazmerno s temi knjigami, ki jih potrebuje sedaj vsak učenec v razredu, — a še nima vseh!, — kljub trpežni vezavi in lepi obliki, nizka.

2. Na vseh šolah bi se obravnavalo pri posameznih predmetih v glavnem enotno in snov bi bila strnjena.

3. Slike, ki bi bile v knjigi, bi marsikaj ponazorovale, kar bi bilo zlasti važno za šole, ki so z učili revne, a teh ni malo.

4. Ker bi bili pridejani tudi potrebni zemljevidi, bi jih imeli tako vsi učenci, kar je danes na mnogih šolah hudo težko doseči.

5. Te knjige, ki naj bi jih skrbno sestavili res izkušeni šolniki, bi bile tudi dobra pot, po kateri bi hodili učitelji. Marsikatero uro, ki jo danes porabijo za iskanje snovi za posamezne predmete po raznih knjigah, in ki jo zberejo nato več ali manj na široko, bi tako mogli porabiti za čitanje pedagoške literature, za točnejšo popravo zvezkov itd.

6. Odpadlo bi tudi narekovanje snovi, ki je danes pri mnogih predmetih, radi pomanjkanja knjig. S tem bi se pridobilo mnogo dragocenega časa, ki ga v razredu navadno vedno primanjkuje, učenci bi si ne pokvarili pisave in še drže telesa povrhu.

7. Ako bi šola vsako leto kupila nekaj izvodov teh knjig za revne učence, bi jih po nekaj letih mogla izposojevati prav vsem takim šolarjem, katerim starši z največjo težavo kupijo knjige ali pa je deca celo vse leto brez njih.

8. Verjetno je, da bi take, res vzorno in praktično sestavljene knjige, zlasti višjih razredov, učenci ne zavrgli istočasno z odhodom iz šole, ker bi spoznali, da jim tudi pozneje morejo marsikdaj dobro služiti.

Le še to: Res je, da imajo tako sestavljene knjige tudi že nekatere države, pa to

nač ne moti. Saj, kar je dobrega, tudi pri nas ne bo škodilo.

Pavlin Francé.

Opomba uredništva: Članek priobčujemo kot mišljenje organizirane članice, dasi se ne moremo v celoti strinjati z njim.

Prof. Milko Jeglič novi banski šolski nadzornik

Pred tednom so poročali dnevni časopisi, da je imenovan g. prof. Milko Jeglič za banskega šolskega nadzornika in za šefa za ljudsko šolstvo pri kr. banski upravi v Ljubljani.

Prof. Milko Jeglič se je rodil 2. jun. 1902. na Rakeku kot sin uglednega pokojnega šol. ravnatelja v Ljubljani Janka Nep. Jegliča. Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, a takoj po dovršeni maturi na gimnaziji l. 1920. je položil maturo na učiteljski šoli. Posvetil se je učiteljskemu poklicu.

Štiri leta je poučeval g. Milko Jeglič na osnovni šoli na Viču, kjer je učil ves čas v višjih razredih. Bil je izvrsten učitelj in najboljši tovariš. Še danes po tolikih letih ga imajo vsi, ki so službovali z njim istočasno na šoli, v najboljšem spominu. Že v času učiteljevanja na Viču je vztrajno posvečal svoj prosti čas pogleditvi svojega znanja. Bil je vpisan kot redni slušatelj na filozofski fa-

kulteti ljubljanske univerze, kjer je napravil tudi pedagoški izpit.

Leta 1924. je odšel na Višjo pedagoško šolo v Zagreb. Za predmet svojega študija si je izbral matematiko in pedagogiko. V Zagrebu je ostal štiri leta. Ko je po dovršitvi višjega tečaja Višje pedagoške šole diplomiral, je bil postavljen za profesorja na učiteljski šoli v Ljubljani. Proforski izpit je napravil na univerzi v Zagrebu.

Mlajši učiteljski generaciji, ki je izšla iz ljubljanskega učiteljskega, je novi banski šolski nadzornik dobro znan. Pozna ga kot vestnega učitelja in sposobnega vzgojitelja. Po metodičnih razpravah, ki jih je objavljaval v »Slovenskem učitelju«, pa poznajo g. prof. Jegliča tudi starejši učitelji.

Banskemu šolskemu nadzorniku in šefu za osnovno šolstvo je odrejen precej širok delokrog in spadajo v njegovo kompetenco vse narodne šole v dravski banovini. Posel, ki mu je naložen, je ogramen, in prav zato je tudi privatna iniciativa potrebna, zaradi česar je treba še posebej poudariti nujnost sodelovanja vsakokratnega vodje osnovnega šolstva pri prosvetnem oddelku z učiteljskim združenjem.

Upamo, da bo novi banski šolski nadzornik gosp. prof. Milko Jeglič objektivni predstojnik, ki bo znal ceniti delo in prizadevanje učitelstva za dvig našega šolstva in splošne izobrazbe v naši ožji domovini.

V tem upanju nas utrjuje dejstvo, da poznava novi banski šolski nadzornik do kraja vse težave učiteljskega poklica tudi iz lastne prakse in da so mu znane tudi vse ovire, ki se stavljajo razvoju našega šolstva. V njegovih izkušnjah, pridobljenih s praktičnim delom v ljudski šoli, pri vzgoji učiteljskega naraščaja in v njegovem poznanju sodobne pedagogike in metodike vidimo predpogoje za uspešno delo za razvoj ljudskega šolstva.

Ko stopa na svoj novi in odgovorni položaj, mu želimo pri delu mnogo uspeha.

Kmečko nadaljevalno šolstvo

Precej razveseljiv je razvoj kmečko nadaljevalnega šolstva zlasti v zadnjih letih. Učiteljstvo je pokazalo v tem pravcu mnogo razumevanja in dobre volje. Številne prošnje za sprejem v tečaje, ki usposablja učiteljstvo za ta pouk, so dovolj jasen dokaz, posebno, ker se taki tečaji vrše izključno v velikih počitnicah. Letos je absolviralo take tečaje precejšnje število učiteljev, ki jamčijo za nove ustanovitve ali izpopolnitve kmečko nadaljevalnih šol. V zadnjih letih je povprečno število takih šol 80.

Lastna praksa, doživljanje in pridobitve na strokovnih tečajih pa po večini ne zadostujejo za popolne uspehe na takih šolah. Mnogim primanjkuje potrebnih strokovnih knjig in učnik pripomočkov. Odbor kmečko nadaljevalnega šolstva se je začel s pomočjo kmet. oddelka banske uprave intenzivne baviti z mislijo, kako temu odpomoci. Preuredil je na novo banovinsko knjižnico kmečko nadaljevalnega šolstva. Vse lani delujoče šole so dobile od banske uprave seznam knjig te

knjižnice, ki se jih je učiteljstvo prav pridno posluževalo. Odbor pa je preskrbel, da je bilo nabavljenih v zadnjem času zopet precej novih del, izmed katerih so po večini vsa aktualna. Naj navedem le nekaj naslovov: Pravna zgodovina za slovensko ozemlje, Slovenska hiša, Naše selo, Selo i seljaci, Seljačka politika, Diljem sela, Temelji seljač kog zakonika itd. Dopolnilo k lanskem seznamu knjig banovinske knjižnice prejmejo vse letos delujoče šole. Odbor bo upošteval vse morebitne predloge in nasvete glede nabave novih knjig. Sedež knjižnice je tudi letos tam, kjer je bil lani. Knjige se naročajo pri upravitelstvu ljudske šole Ljubljana-Barje (V. drž. mešana ljudska šola v Ljubljani).

Letošnja banovinska skupščina je sprejela več važnih predlogov, ki zadevajo kmečko in gospodinjstvo nadaljevalno šolstvo, v eventualno realiziranje. V ta namen je bil pri sekciji ustanovljen poseben pododsek nadaljevalnega šolstva. Sekcija bo tedaj tudi s

Miha Kobalež:

Tehtnica

Tam onstran sveta, kjer sveti Miha duše vaga, je zmeraj kako razburjenje. Kadar je jasno, prijetno vreme, odmevajo glasovi celo do hiš navadnih zemljanov, da se prestrašeni križajo. Da, tistih idiličnih časov, ko se je že vnaprej vedelo, kam boš prišel, v osma ali sedma nebesa, ko si celo uru natančno vedel, tistih časov ni več. Mogoče so krivi ljudje, ki prihajajo na oni svet z nekako zrahljanimi živci ter se za vsako malenkost puntajo, mogoče je kriva tehtnica, kdo bi vedel? Zadnjič je prirjul z onega sveta Matjažek z Betonovega, da je to, kar se godi, že nekoliko neumno, če bi se moral še enkrat roditi — človek ne bi hotel biti nikoli več. Ali ni imel čisto pravih kart, plačal je vse vozovnice, po vseh paragrafih bi ga moral spustiti vsaj do osmih nebes za seboj ima petdeset let poštenega življenja, precejšnjo zalogo dobrih del in molitve — no, pa ni vse skupaj nič držalo. Nek drugačen red je zdaj tam. Najprej postavijo ljudi v vrsto, v nekoliko vegasto, da se počuti človek v njej ko riba na suhem. In marsikdo se naveliča in se kar vrne na zemljo. Drugi pa pridejo pred komisijo. Sveti Miha ni ravno dobre volje, vendar mu ni kaj reči, drži se sicer čemerno ko bi jesih pil, a ne zine ne bele ne črne, temveč samo prikimava. Mogoče je že truden, toliko ljudi se gnete pred tehtnico in vsi bi radi prišli kaj kmalu na vrsto. Zato so pa pisarji bolj jezični in se jim nikamor ne mudi. Pridem tja, pripoveduje Matjažek, postavim se pred nje po vojaško in udarim s netami, kakor so nas učili. Jaz sem Matjažek z Betonovega, pravim in jim pomolim papirje. To je pa nekje precej v hribih, zazehajo in eden, ki je bil

bolj črn ko drugi, omeni zaspano, da je menda nekoč mimogrede šel po tistih hribih, pa da imajo tam gori hude pse, ki pozdravljajo tujce z zobmi. Tega pač ni kriv on, se je prestrašil Matjažek, pasja natura ima posebne zakone in ne gre, da bi jih mešali s človeškimi. Nekoliko so bili pisarji nevoljni, vendar so ga potolažili, da zaradi pasjih zob ne bodo iskali kakih aktov, zaradi stricev in tet bi pa le radi vedeli, koliko jih ima Matjažek. Matjažku je bilo vroče, žlahta ga ni nikoli dosti brigala, zdaj je pa prebral vse po vrsti. Noben stric ni bil toliko imeniten, da bi se lahko kaj posebno postavil z njim. Mencal je nekaj časa, pisarji so ga gledali izpod čela, nato so mu malomarno pokimali, naj stopi na tehtnico. Matjažek je stopil, tehtnica je zaropotala, pisarji so začeli premikati uteži in se zmrdovali. Glej no, jezicek se dolgo ni hotel ustavit, nazadnje je pa pokazal, da je Matjažek prelahek, ne za dosti, samo za pol kilograma. Matjažek z Betonovega je zadržel, vsak njegov las je imel svojo potno kapljo, še celo sveti Miha je vzdihnil, a ni nič pomagalo, vse teče po veljavnih zakonih.

»Mogoče imaš kako izkaznico, kako legitimacijo,« je zamomljal veliki pisar. »Nekatere legitimacije zaležejo za težko utež.« Matjažek je odkimal. Z legitimacijami ni imel rad posla, z družiti posebno ne, zlasti, ker ni znal dobro ločiti, katera so prava in katera so le hudičeva zvijača in izkušnja. Ali ne bi mogoče našli gospodje kake druge stvari?

Nič drugega niso zahtevali. Molel jim je papirje, a so se jih branili, papirjev imajo že tako zadosti in so vsi enaki. Naj nekoliko počaka, mogoče bo prišel na vrsto nekoliko pozneje.

Stopil je k vratom in gledal. Zdelo se mu je, da mora biti samo tehtnica kriva nje-

sojne strani skušala dvigati ugled in razvoj tega šolstva.

Zaradi gmotnih težko smo izgubili priložnost »Učiteljskega tovariša« »Prosveto«, kjer smo imeli svoj prostor za naše prispevke. Marsikdo bi rad javno povedal o svojih izkušnjah glede kmečko nadaljevalnega šolstva. Gotovo se brez skrbi obračamo na naš stanovski list, ki bo rade volje odstopal kotiček

za izvajanje naših zadev. Saj preteče skoro vse leto, ko ne najdemo v našem listu nikakih vesti o tem šolstvu.

Vse učiteljstvo, ki se je uživalo in delovalo na tem polju, ve prav dobro, kako velika in prijateljska vez se spleta med šolo in domom prav po tej poti.

Tit.

Učiteljski pokret

Božični tečaj

V zvezi z našim delom se je pokazalo mnogo novih vprašanj, o katerih se moramo zopet enkrat skupno pogovoriti. Onim, ki intenzivno delajo na terenu, se predvsem vsiljuje vprašanje, kako naj pri svojem šolskem in izvenšolskem delu uporabijo nabrani material.

Zato se je naš odsek odločil, da priredi v dneh 4. in 5. januarja 1938 tečaj v Mariboru. Radi enotnosti dela na tečaju naj pokretaši do tega datuma temeljito preštudirajo Dobrško knjigo »Vpliv socialnih razmer na otroka na Prevaljah«.

Na podlagi snovi, ki je zbrana v tej knjigi, bodo predavatelji pokazali, kako si naj

učitelj uredi svoje šolsko in izvenšolsko delo, da bo v skladu s potrebami kraja, v katerem službuje. Imena predavateljev sporočimo naknadno. Odsek bo povabil na sestanek tudi avtorja knjige, da bo dajal pojasnila na eventualna vprašanja.

Prosveta

Prosveta. Po proračunu se je izkazalo, da je 15.000 din premalo za pet števil »Prosvete«. Tako smo torej prisiljeni, da izdamo samo štiri številke. Skrbeli bomo, da bo vsaka številka tvorila zaključeno enoto in da bo vedno aktualna. Prva številka bo posvečena našemu obsejnu problemu in bo v kratkem izšla.

Še naše gospodarske ustanove

»Učiteljski tovariš« je priobčil v zadnji številki (št. 17 od 18. nov. 1937) članek »Naše gospodarske ustanove«. Pisec tega članka se pri posameznih ustanovah ni spuščal v podrobnosti, ker bi porabil sicer za vsako posamezno ustanovo več prostora kot ga zavzema omenjeni članek, ki opisuje kar devet ustanov. Namen tega članka je bil: opozoriti čitatelje »Učit. tovariša« na naše gospodarske in socialne ustanove, obenem pa jih pridobiti za aktivno sodelovanje.

Potrebno se mi pa zdi, da poročilo o Učiteljski tiskarni nekaj spopolnim. Že zadnjič sem navedel nekatera dela, katera zalaga ali tiska UT. Da bodo pa cenjeni čitatelji še boljše poučeni o našem tisku, navajam celotni seznam: Učiteljski tovariš, Prosveta, Popotnik, Naš rod, Sokolska volja, Sokolici,

Soko, Naša radost, izdanja Jugoslovenske sokolske matice, Naš Glas, Kronika slov. mest, Zadrugi vestnik, Tovarniški vestnik, Etnolog, Prirodoslovne razprave, Glasilo zdravniške zbornice, Sadjar in vrtnar, izdanja Slov. šol. matice, Mladinske matice, Planinske matice in Groharjeve založbe ter razna dela pedagoškega tiska.

Učiteljska tiskarna je založila in natisnila A. Skale Prosvetni zbornik, Vodnikovo pratiko za l. 1937. in 1938., ravno zdaj ima v tisku E. Vrančev-Dolganove Vzorne učne načrte. Učit. tiskarna tiska in zalaga skoro vse učne knjige za osnovne in meščanske šole, več teh tudi za srednje in strokovne šole.

V splošnem lahko trdimo, da se UT trudi in želi vstreci vsem potrebam učiteljev, šole in doma.

K.

† Ivana Neuhold - Tominčeva

25. septembra t. l. je umrla v Mariboru upokojena tovarišica Ivana Neuhold, roj. Tominčeva. Skromno in osamljena je živela zadnja leta, neopaženo se je poslovila od življenja. Rojena je bila v Ljubljani l. 1860. Tu

je tudi napravila zrelostni in usposobljenostni izpit. Službovala je najprej v Litiji, potem na Vrhniki do l. 1897. Zgodaj je stopila v pokoj, ker ji je po težki bolezni ohromela desna roka.

Bila je dvakrat poročena. S prvim možem, trgovcem Mescem je živela na Vrhniki. Po njegovi smrti se je poročila z Neuholdom, posestnikom v Schwammbergu pri Grazu in se je tudi tje preselila. Po končani svetovni vojni se je vrnila v našo državo in živela ob skromni pokojnini v Mariboru. Imela je samo enega otroka, ki je zgodaj umrl. Vzgojila je sicer dva tuja, vendar je ostala naposled popolnoma osamljena.

Precej razgibano življenje, ji je prineslo mnogo bridkih razočaranj, vendar niti to, niti telesno trpljenje (nazadnje je bolehal na srčni vodenici) je ni strlo, do zadnjega je bila duševno izredno čila in sveža. Vsega se je spominjala, za vse se je živo zanimala. Najbolj se je razživela, ko je pripovedovala o svojem službenem delovanju. Kot učiteljica na Vrhniki je imela v I. razredu med svojimi učenci Ivana Cankarja. Napisala je tudi »Spomine« o njem. Bila je zelo stanovsko zavedna in se je posebno zanimala za današnja ženska stremjenja.

Ko se je ustanavljal »Učiteljski dom« v Mariboru, ga je velikodušno podprla. Obžalovala pa je, da ni tako obsežen, da bi mogel dati zavetje tudi osamelim, onemoglim učiteljem.

Bolehna, osamljena je težko pogrešala svojeje in domačnosti. V tem razpoloženju se je blaga pokojnica spomnila našega stremjenja in volila znesek 20.000 din za naš dom.

Tovarišice! Avgusta Kolnikar, Marija Mehletova, Ivana Neuholdova, vse tri nam kličejo preko groba in nas opominjajo, naj se vendar že enkrat zdramimo in otresemo ozkosrčnosti.

Poedine ne zmorejo velike naloge. Skupno zrtvuimo, da bomo mogle pomagati posameznim ter dvigniti samozavest in položaj nas vseh!

Nečastno za nas, da bi se zanašale na podpore in volila. Same, v polni sili življenja se zavedajmo dolžnosti do svojega stanu in položaja! Zgradimo si lasten dom, ki pa ne bo samo zavetje onemoglih tovarišic samotark, temveč toplo žarišče našega udejstvovanja in gostoljubna streha bodoči generaciji!

Oddolžimo se spominu naših blagih dobrotnic in dokažimo jim, da smo jim hvaležne in vredne naslednice.

Načelstvo zadruga

»Dom učiteljev« v Ljubljani.

= JUU — SRESKO DRUŠTVO ČRNOMELJ bo zborovalo dne 11. decembra v Črnomlju ob 12.30 uri, v prostorih ljudske šole. Dnevni red: 1. Situacijsko poročilo; 2. Blagajnikovo poročilo; 3. Učiteljska tiskarna, naša najvažnejša gospodarska ustanova, poroča tovariš Grum Rado, blagajnik JUU sekcije za dravsko banovino; 4. Zakon o telesni vzgoji naroda, referira tovariš Uratnik Edvard iz Adlešič. Udeležba na zborovanju je stanovska dolžnost. Povabite novo nameščene tovariše in tovarišice v našo organizacijo. Poravnajte članarino za en mesec naprej! — Odbor.

† Tovarišu Antonu Sepaherju v slovo!

Zastalo mu je srce, njegov poslednji dih se je odtrgal v noč in nam je težko.

Saj vendar ni še dolgo, odkar je s svojo samopozrtvovalnostjo, z živim ognjem in neugaslim idealizmom oblikoval s svojo večšo roko duše otrok v Postojni in v Trzinu, pa 25 let v Kranju, saj je do pred kratkim še vodil drago mu učiteljstvo do začetnih smotrov. V njegovi duši je bilo sonce, v njegovem srcu toplota, ki jo je delil med nas vse s prijazno besedo, dobrim pogledom, iskreno tolažbo in strokovnjaškimi nasveti. Vsak, ki je prišel k njemu, je bil uverjen, da bo našel razumevanje, zlato tovarištvo, ki je bil z njim prežet do dna, da bo našel dober, pameten nasvet.

Ko je zbolel, nismo mogli misliti, da nam bo težka bolezen iztrgala njega, ki smo ga poznali le veselega, močnega in zdravega. Pa ne!

Pesem, ki je tolikokrat razveseljeval z njo poslušalce, je zamrla v njegovem grlu. Sonce je posvetilo na njegovo zadnjo pot. Meglena vrata je prodrlo, da ga zadnjič poljubi, kot da hoče pokazati, da odhaja od nas v lepše in boljše življenje, kjer ni zmot, ne sovraštva, ne zavisti, kjer ni bolezn, ne trpljenja.

Odšel je, a med nami ostane, mrtev je, a živi med nami in bo živ! Ave anima candida!

Rapè Vlado.

Splošne vesti

— Nov inspektor za srednje šolstvo. Gospod prof. Marko Bajuk je imenovan za novega inspektorja za srednje šolstvo pri kr. banski upravi v Ljubljani.

— Gg. poverjenikom Slov. šol. matice. Upravni odbor Slov. šol. matice bi prav rad do Božiča izdal svoje publikacije za l. 1937., zato se je že pred 3 tedni potom časopisja obrnil na slov. javnost s pozivom na pristop. Da bo odborovo namero mogoče tudi med učiteljstvom v čim najkrajšem času izvesti, prosim tov. poverjenike(-ice), da dostavijo odboru Slov. matice sezname članov iz svoje-ga področja vsaj do konca novembra t. l. Za zgled bodi agilno ptujsko učiteljsko društvo (poverjenik tov. Šterk), ki je že pred nekaj tedni prijavilo Matici 150 članov, od teh 117 po številu iz vrst učiteljstva in 33 šol, poslalo obenem članski seznam in plačalo za prijavljeno število učiteljstva prav vso članarino. Zato vsa čast zavednosti ptujskega učiteljstva! Kar pa je bilo mogoče v Ptuj, da bi se ne dalo izvesti tudi po drugih srezih? Vse je mogoče, treba je samo nekoliko dobre volje! Prepričan na uspeh tega poziva se obračam do tov. poverjenikov(-ic) s prošnjo, da zastavijo vse svoje sile, da bo letos, ko se nam obetajo ob povoljnem številu članstva (2500) kar štirinajste, to število tudi častno dosežemo. Moj apel velja pa tudi vsem posameznikom, da ne bodo s prijavo in plačilom prepozni, ker bo mogla Matica postreči s knjigami in prvi vrsti le vsem pravočasno priglasenim. Bodi pa enkrat za vselej povedano, da se na naročila brez vposlanega denarja Matica ne bo ozirala. Torej vsem in vsakemu: podvizajte se, da bo uspeh v l. 1937. res časten za vse slov. učiteljstvo! Prijave in denar je poslati na naslov: Slov. šol. matica v Ljubljani, Komenskega ulica 19. Kdor nima naše položnice, naj kupi za 25 p na bližnjem poštnem uradu splošno položnico, napiše nanjo naslov Matice in štev. 11.306, t. j. število našega računa pri poštni hranilnici. Na delo za Slov. šol. matico! — Blagajnik Slov. šol. matice v Ljubljani.

— Novi združniki se sprejemajo vsak mesec na seji upravnega sveta in nadzorstva Učiteljske tiskarne. Prijavite se čimprej svojemu sreskemu poverjeniku, ali pa kar naravnost nam. Vsak zaveden učitelj, vsaka zavedna učiteljica naj bo naša združnica in odjemalka blaga.

— Šolske upravitelje prosimo, da pošljejo denar za šolo posebej, za vse druge naročnike Vranc-Dolganovih »Učnih načrtov« pa skupaj na eni poštni položnici. S tem prihranimo mnogo na poštini!

Odsek brezposelnih učiteljskih abiturientov pri sekciji JUU v Ljubljani priredi pod pokroviteljstvom sekcije JUU za dravsko banovino v Ljubljani v četrtek, dne 2. dec. 1937 ob 20. uri v veliki dvorani Delavske zbornice

AKADEMIJO

s sledečim programom:

pevski oktet, godalni kvartet, solo točke, recitacije in dramski prizor.

Predprodaja vstopnic v knjigarni Učiteljske tiskarne. Sekcija JUU prosi vse tovariše in tovarišice, da ne odklanjajo vstopnic, ker je čisti dobiček namenjen revnim brezposelnim abiturientom.

— Učiteljske gospodarske ustanove so:

1. Učiteljska tiskarna v Ljubljani,
- Knjigarna Učiteljske tiskarne,
- Podružnica Knjigarne Učiteljske tiskarne.
2. Učiteljska Samopomoč.
3. Hranilnica in posojilnica učit. konvikta v Ljubljani.
4. Učit. gospodarska in kreditna zadruga v Celju.
5. Učiteljski dom v Ljubljani.
6. Učiteljski dom v Mariboru.
7. Učiteljski dom v Rogaschi Slatini.
8. Dom učiteljic v Ljubljani.
9. Društvo upokojenega učit. v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

—t Za točno postrežbo in dobro blago — točno plačilo.

Ko si blago prejel — plačaj vsaj prvega prihodnjega meseca.

Pri naročilih na obroke — drži brezpogojno obljubljeni roke.

Kadar zaradi nepričakovanih ovir ne moreš plačati — naznani rok plačila, preden dobiš opomin.

Ne razburjaj se zaradi opomina. Povsod mora biti red — posebno v trgovskih knjigah.

Ne pritožuj se zaradi zapadlih obresti. Za dolgove je treba povsod plačati obresti.

— Učiteljska tiskarna bo izdala Polakovo Zemljepisje in Zgodovino, ker je za ti knjižici veliko povprašanje, pripravljamo, da šole že naprej javijo, koliko jih bodo potrebovale.

—t Ne pozabite naročiti za vse učence Žirovnikove narodne pesmi I., II. in III. del.

Z. Š.:

Zapiski ob obletnicah

Je sedel učitelj Nerad na oguljenem divanu v titikaški deželi in po čičojzsko razmišljal o vrednosti obletnic, o njih izumu in važnosti za človeško življenje. Na špranjastih vratih je oktober sonce gredo zadremane muhe. Globoko misli o vrednosti obletnic jih očividno niso motile. Mirno so dremale naprej, ko bi jih kdo nalepil na vrata.

Presrečne muhe! Da le sije oktobrsko sonce in se je kje nasloniti na špranjasta vrata, pa so zadovoljne. Kdo jim naj zameri? Učitelj Nerad? Ne! Nikoli se ne bo pisalo v titikaškem jeziku zoner najlepšo narodno lastnost, ki ji že stoletja pravijo zadovoljnost! Ne, ne! Čeprav so mu obesili dosti napak za to življenje, te pa le ni imel. Preveč je ljubil narod, preveč je bil tudi navezan na narodno tradicijo, brez katere ne more živeti danes pač nihče — najmanj pa učitelj Nerad.

Tako ves vkopan v misli na obletnice, kjer se tako lepo veže preteklost s sedanostjo (bistrejši, pa učitelj Nerad ni poznal nobenega osebno, so celo takšni, da ob obletnicah vežejo sedanost s prihodnostjo), je ves zadovoljen prišel do najglobokejšega spoznanja v življenju, do spoznanja, ki bi moralo zanimati tudi naše kroniste: da pri nas še ne obhajamo obletnice dneva, ko je zadnji človek govoril resnico. Imenitno spoznanje, ne! V imenu naroda bi si lahko učitelj Nerad čestital sebi, če bi ga ne krasila ponižnost, katere veličino nam skušajo prikazati v svojih delih nekateri naši duševni velikani, pa so zopet sami tako ponižno spoštljivi napram njeni starosti, da vkljub trudu ne morejo ovekoveti njene podobe... Učitelj Nerad jim je odpušal sproti, ker jih je sku-

šal doumeti in čimprej doseči trenutek, ko mu bodo rekli: učitelj Nerad, doseglj ste svoje poslanstvo, postali ste pravi ljudski vzgojnik, dve najlepši narodni lastnosti sta vas spremljali na dolgi poti.

Blažen smehljaj bi obil Neradov obraz, tiha sreča bi se naselila v skromno srce, nikoli tudi ne bi več ničemurno razmišljal o vrednosti obletnic, da se ni pripetilo nekaj važnega: učitelj Nerad bi moral postati junak, še več, postati bi moral tako rekoč na pol avtor komedije, ki jo je režiral s svojo ženo učiteljico Neradovko skoro cele tri tedne za..., ker si je preresno tolmačil netočne vesti spoštovanih titikaških lističev ob dveletnici naše zadnje regulacije plačilnih manir. To ga je motilo, lahko bi celo rekli, razburjalo. Vse bi postal učitelj Nerad rajši kot pa junak, pa magari tudi komedije, katerih je baje danes vedno manj...

Zgodovinsko ozadje Neradovega nemira seže vse nazaj do prvega petka v mesecu, ko so naši žepi na tihem obhajali drugo obletnico naših plačilnih manir. Takrat je učitelj Nerad čital v vodilnem lističu svojega naroda, da se bodo vsem javnim nameščencem, ki še niso v penzijski plače zvišale na višino pred regulacijo. Živeč v globoki veri, da je svet prav za prav le pravičen, čeprav deli to pravico nekako počasi, včasih celo tako, da je nekateri niti ne včakajo, je sprejel učitelj Nerad to vest takšno, kot je bila napisana. Še isti dan je ves zadovoljen svečano povedal do vest ženi, ki je bila pri zadnji regulaciji zadeta za okoli tri stotake, ker je čepel učitelj Nerad tisti čas še na najnižjem klinu plačilne lestvice, in na srečo, kot bi vedel, da se prilike popravijo, se je obdržal na tem klinu vse do dneva, ko je čital to veselo novico. Žena se je nasmehnila, ni hotela verjeti, da bi sekdo še spomnil učiteljic-mater. Šele čez nekaj dni, ko so skoro že vsi, ki niso

DECEMBER MI JE NAJBOLJ DRAG

»Učiteljski dom« je založil nekaj pesmi pod naslovom: Praznik Zedinjenja.

V knjižici sem našla tudi svojo pesem: December mi je najbolj drag, ki sem jo postavila pred leti, ko je še živel naš blagopokojni kralj Aleksander I. Zedinitelj in je bil naš sedanji kralj Peter II. še: naš Petrček.

K 17. dec. popravi:

ko 17. se glasi,

mi solza lice porosi,

spominjam mrtvega se kralja,

ki rojstnega dne ne slavi,

le v srcu tužnem je spomin. —

Ljubezen vso prevzel je sin.

Kralj Peter, nada domovine,

glej deco dravske banovine,

slovenska srca Ti izroča

in zraven toplo še naroča:

poleti, ko žge sončni svit,

se prideš k nam na Bled hladit,

zdaj je pa mraz in sneg in led,

pa pridi smučat se na Bled.

Vsi srečni smo ko si med nami

in žalostni, ko smo spet sami.

Bog dolgo, dolgo Te ohrani

in procvit in slavo domovini,

žele otroci Ti vdani

v slovenski stolnici v Ljubljani

in v širni dravski banovini.

Marija Grošljeva.

— Tovariši upravitelji se opozarjajo na relief sreza Ljubljana okolica, ki se nahaja v izloži Učiteljske knjigarne. Naroča se pri šol. upravitelju v Iški vasi za ceno 450 din.

— V smislu odloka min. prosvete T br. 11.278/37 in kralj. ban. uprave IV. No 9119/37 je priredil profesor Luka Kramole himno kraljevine Jugoslavije, kakor je predpisana pri vseh prireditvah. Sestavljena je enoglasno, troglasno in za mešani zbor.

Ker jo šole morajo imeti, jo bomo poslali vsem šolam še pred 1. decembrom, in prosimo, da nam za to uslugo točno nakažete malenkostni znesek 5 din takoj po prejemu.

Kdor želi več izvodov, naj jih takoj naroči.

— Zahvala. JUU — sresko društvo v Škofji Lohi izreka svojo najprisrčnejšo zahvalo sreskemu šolskemu nadzorniku in p. gospodu Vinku Zahrastniku, ki je odstopil v korist Učiteljskega društva za škofjeloški okraj svoj delež pri Učiteljski tiskarni. — Odbor.

Vsak zvezek stane samo 1 din. Pri naročilih za ves razred bomo priložili na vsakih 10 enega za revne učence.

—t Ste se že prijavi za Vranc-Dolganov Učni načrt? Če še ne, prijavite se takoj, da ga boste prej prejeli.

—t Dober združnik je oni, ki kupuje vse potrebščine v lastni zadrugi.

—t »Dijaška blagajna« je zbirka denarja, s katero se otroci igraje seznanijo z denarjem in nauče računati. To učilo, ki ga ima v prodaji Knjigarna Učiteljske tiskarne je priporočilo ministrstvo prosvete z odlokom ON br. 48.075 z dne 3. avg. 1937.

Za Miklavža ali Božič poklonite otrokom »Dijaško blagajno«, saj stane samo 25 din.

—t Imate že na šoli! Prosvetni zbornik? Brez njega, kakor brez šolskega zakona ne more biti nobena šola.

—t Bajželj: »Vesele ure« so potrebne ne samo učiteljem telovadbe, ampak za vse, ki so se otrešli manir čemerne učitelja.

bill pri zadnji regulaciji ničesar prizadeti jeli govoriti o povišanju plač, je vsaj brez nasmeha poslušala Neradovo pripovedovanje o povišanju in kaj vse bo treba v ta namen ukreniti. Predvsem bi bilo treba zvišati plačo služkinji, vrtni zaostale obroke trgovcu za obleko in kreditni zadrugi za dolg. Pozneje bo treba kakšen dinar žrtvovati za titikaško kulturo in berače, podpreti narodna društva, o božičnih počitnicah bi celo lahko šli v gledališče itd. Torej vse polno resnih problemov pravega narodnega duševnega delavca na vsakdanji poti...

Naslednje dni je učitelj Nerad še samo sprejel čestitke k povišanju plač, se ljubeznivo zahvaljeval in bil tako rekoč vesel, da so mu pri zadnji regulaciji odšepnili samo pri ženi plači za tri stotake. Zdelo se mu je, kot bi mu kdo do sedaj te novce hranil, zdaj pa, ko pride veliki dan, zdaj mu jih vrnejo; posebno te tri ženske stotake, za katere je moral revež na račun moške pravice od svoje žene že marsikatero bridko pogoltniti. Vsi Neradovi izgovori takrat niso dosti zalegli, čeprav se je otepal te moške pravice na vse križ, tega, da je možki in da so v deželi Titikaki vzeli učiteljicam-ženam največ pri zadnji regulaciji plačilnih manir, pa le ni mogel utajiti. Zdaj, zdaj ne bo prišel samo denar, tudi mir se bo zopet vselil v »idilnični« zakon dvozaslužkarjev. Tudi ga ne bo več treba biti zdaj sram, da je možki, ker bo zdaj po novem lahko ponosno branil čast moške pravice, ker bo slonela na dejanjih, kakor jih je napovedal vodilni titikaški listič vsem, ki so mu verjeli in... Skratka, učitelj Nerad je videl prihajati novo, doslej neznano življenje, podobno mlinu, ki ima poleg vode in kamnov še zrnje...

Dva dni pred velikim dnevom, ko bi lahko ženi čestital k povišanju plače, pa je čital, kakor pravijo v titikaški deželi, črno na

Naša gospodarska organizacija

—g Zadržnikom Učit. samopomoči. V teh dneh dobite položnice, s katerimi nakažite članski prispevek za 2 smrtna primera (435. Cvetko Vekoslava, Maribor in 436. Rainer Katarina, Zg. Polskava) in pa upravino ter rezervni sklad za leto 1938. Samski združniki plačajo (s poštnino) 21 din, zakonski pari 41 din. Večjim dolžnikom smo poslali opomine. Prosimo vse združnike, da v decembru uredijo svoje račune z našo zadrugo. Bilanca naj bo čista! — Podporni sklad se tudi pripravlja za redna nakazila in poravnava.

Mladinska matica

—mm Vsebina 3. številke »Našega roda«: Martinka Bidovec-Petančičeva; Domovini. (Pesem.) Anica Černejeva; Zadnji podlesek. (Pesem.) Arnošt Adamič; Velika tekma. Gustav Strniša; Križev pajek. (Pesem.) Srečko Kosovel; Petrček ubežnik. Anton Debeljak; Šum jesenskih šum. (Ciklus pesmi.) Anica Černejeva; Sv. Miklavž je prišel v šolo. (Prizorček.) France Bevk; Pesterna. ***; Cesta. Josip Ribičič; Tine in živali. Josip Ribičič; Kako je Mihec med letom živel. ***; Od hlebca do mucke. Po Cliffordu; Bogataši in reveži. ***; Starček in smrt. Doma in po svetu; Naše pomočnice. Nekaj števil o sadnem drevju. Sončna luč vir življenje. Tobak, glavni zaslugek naših južnih krajev. Drobno znanstvo: »Halo, halo, na pomoč!« Fotografiranje jeseni in pozimi z najenostavnejšimi sredstvi. Zakaj — zato. Nekaj navodil za mlade gospodinje. Mladina piše. Uganke itd. — Ilustratorji, ki sodelujejo pri tej številki: Pirnat, V. Cotič, Ravnikar, O. Gaspari, F. Podrekar, Ks. Prunkova in dr.

—mm Miklavževa številka »Našega roda« je dotiskana. Glavna ekspedicija se bo vršila v petek 26. in v soboto 27. t. m., tako, da bodo imeli vsi, ki so plačali 2. ozir. 3. številko v začetku drugega tedna revijo že v rokah.

—mm Uprava Mladinske matice dobiva še vedno nefrankirana ali pre malo frankirana pisma in reklamacije. V izogib kazenskim pristojbinam prosimo vse, da svoje dopise točno frankirajo ter si tozadevne stroške odračunajo pri poslani naročnini.

—mm Miklavž bo imel letos posebno veselje z Ribičičevimi »Palčki«. Ta razkošna slikanica z barvanimi ilustracijami stane za člane Mladinske matice pri naši upravi le 25 dinarjev.

—mm »Mihec in Jakec«, Ribičičeva slikopisna knjiga, ki je prinesla mladini toliko veselja, je pravkar izšla v 3. izdaji na boljšem papirju. Ob tej knjigi se učijo otroci igrati čitati in misliti in je zato posebno primeren dar za učence 1. in 2. razreda.

—mm »Naša volja« je prinesla v svoji številki od 1. nov. 1937. o letošnjih publikacijah »Mladinske matice« tole oceno:

Od 1. do 8. oktobra je Mladinska matica razposlala po vsej dravski banovini nad 20 tisoč (prav: 60 tisoč) knjig. Vsa slovenska osnovnošolska mladina je z užitek sledila napetim doživljanjem junaškega psa Runa, katerega je mojstrsko opisal Cerkvenik, najmlajše pa je najbolj zanimala zgodba opice Nane, katero je malčkom predstavil znani mladinski pisatelj Josip Ribičič v sebi lastnem, pristrčnem in lahkem slogu. Posebno velik vzgojni in moralni pomen pa ima knjižica

belem, da dobi žena zato, ker sedi njen mož še vedno na najnižjem klinu celih pet dinarjev več kot do sedaj... Tritedenskega veselja je bilo konec.

Vse, vse bi prenesel učitelj Nerad; saj je vaju, da so ga ponižali in mu delali krivico, le tega ni vaju, da bi postal junak. Kje in komu naj prepusti ta čas v varstvo svoji dve najlepši lastnosti, na katerih je zgrajena njegova sreča? Ne, vse kar se da; toda tega ne zmore! (Počasi si je oddahnil.) Rajši bo stopil pred ženo in ji ponižno povedal, da se je pripetila v vodilnem titikaškem lističu pomota in da dobi namesto treh stotakov za enkrat samo pet dinarjev, katere pa bosta porabila v vse lepše namene, kot bi pa tiste stotake. Nekako takole bi ji predlagal (če bo ga hotela poslušati): »Draga žena, tistih tvojih pet dinarjev nima za naju nobene posebne praktične vrednosti; zato je boljše, da jih obrneva v višje namene. Kupiva za njih rajši pet svečk, za vsako bova dala en dinar. Ob uri, ko bi midva spet reševala za nekatere že davno rešene probleme, prižgiva rajši vseh teh pet svečk: prva naj gori v spomin obletnic, druga naj gori v spomin, da se slavi pri nas materinski dan, tretja naj sveti tistim, ki iščejo resnico, s četrto bi svetila tistim, ki še vidijo dobroto, zadnja pa bi naj brlela na čast previdnosti, ki naj spremlja človeka, če čita vesele novice v titikaškem vodilnem lističu... Mogoče bo kateri opazil njih žar?«

Tako, učitelj Nerad bi si opral roke. Čez leta in leta, pa se bo mogoče čitalo kot v pravljici: »Nekoč je živila učiteljica-mati, ki si je za povišano plačo kupila pet svečk; za vsako je dala en dinar. Vseh pet je potem prižgala v spomin na materinski dan, dobroto in... Sicer pa, konec si bodo že sami našli...«

Davorina Ravljena, znanega pisatelja »Tulipana« in mladinske povesti »Jelarjevi čuvarji«, »Šimej iz Roža».

Z vsebino te, v resnici lepe in vzgojne knjžice, v kateri so tako lepo opisani kraji Koroške, koroški običaji in navade, trpljenje in jugoslovenska zavednost koroških ljudi, se je pisatelj dotaknil naše pereče rane, o kateri so ravno sedaj, v času obletnice koroškega plebiscita, prinašali dnevni časopisi dolge članke. Vsi ti članki, golo obnavljanje zgodovinskih dejstev, so po večini pustili hladno našo mladino, ki bi morala posebno dobro poznati razmere na Koroškem, saj bo kmalu prišel čas, ko bo ravno ona vzela vso stvar v roke in odločno rešila koroški problem z dejanjimi in ne samo z besedami, kot ga večina misli rešiti. Pisatelj Šimeja iz Roža se je zavedal, da je rešitev koroškega problema samo v mladini, zavedal se je pa tudi, da mora biti mladina zavedna, poznati mora koroške kraje, se seznanjati s korošci, vedeti o razmerah, trpljenju, tlačanju in germaniziranju koroškega naroda, da bo v resnici kos svoji težki nalogi. To je bil namen Davorina Ravljena pri pisanju Šimeja in na namen je v resnici dosegel. V tej povesti so tako lepo opisani kraji, sege in navade Korošcev, kot jih more opisati le človek, ki ljubi lepo Koroško, ki je prijatelj tlačnega naroda Koroške in ki se zaveda njihovega trpljenja.

Knjigo priporočamo mladini, ki se zanima za grenko življenje koroških Šimejev in za sveto koroško zemljo, ponižano in skrunjeno od tuja.

—mm O naših letošnjih rednih publikacijah je prineslo »Jutro« od 17. XI. 1937. sledečo oceno: Trije pisatelji so vtisnili viden pečat letošnjim knjigam Mladinske matice: Davorin Ravljen je spisal koroško povest »Šimej iz Roža«, Angelo Cerkevnik pripoveduje v knjižici na 120 straneh zgodbe »Ovčarja Runa«, Josip Ribičič pa je pripravil veselje najmlajšim s knjižico »Nana, mala opica«. — Davorina Ravljena povest »Šimej iz Roža« je nastala na podlagi avtorjevih popotnih spominov na Korošce in stoji v znamenju motta,

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Prihodnji pevski tečaj bo 6., 7. in 8. decembra t. l. Pevci in pevke naj doma dobro pregledajo s seboj vzete skladbe »Rožnice« in »Marija«. Na novo prijavljeni pevci naj pridejo na tečaj k preizkušnji.

—pev. 6. decembra t. l. bo prva obletnica smrti pokojnega predsednika Emila Adamiča. Ob tej priliki se bo zbor poklonil na njegovem grobu. Za drugi dan je predviden družabni sestanek z miklavževanjem.

—pev. Še je čas, da se prijavijo v UPZ učitelji — dobri pevci. Prijave sprejema UPZ, Ljubljana, Franciška ulica 6/I.

Šolski radio

—r 10. teden. Sreda, 1. decembra bo ob 9,15 nastopila v proslavo našega narodnega praznika II. drž. deška meščanska šola pod vodstvom gđ. Marije Laharnar. Program:

Stanovska organizacija JUU

Iz društev Vabila

VELIKO UCITELJSKO ZBOROVANJE V CELJU

JUU — Sreska društva Celje, Gornji grad, Laško, Šmarje in Šoštanj bodo zborovala skupno v soboto 4. decembra t. l. v dvorani Celjskega doma v Celju s pričetkom ob pol 9. uri dop. z naslednjim dnevnim redom: 1. Univ. prof. dr. Milan Vidmar: Politični in gospodarski problemi sodobne Evrope in Amerike. 2. Predsednik JUU sekcije tov. Metod Kumelj: Aktualne zadeve stanu, organizacije in šolstva. 3. Sklepi in resolucija. 4. Slučajnosti. Vabimo k polnoštevilni udeležbi! Na istem mestu bo poslovna knjižnica celjskega društva.

Upravni odbori društev.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELSAH bo zborovalo skupno s sosednimi društvi dne 4. decembra v Celju. Podrobni spored je v objavi sreskega društva Celje. Pridite vsi! — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO SLOVENJ GRADEC bo zborovalo v soboto, dne 4. decembra 1937, ob 9. uri v Slovenj Gradcu. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu referat učitelja Mrovlje: »Dnevno časopisje — važen učni in vzgojni pripomoček v višji narodni šoli«. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO RADOVLJICA bo zborovalo v soboto, dne 4. decembra t. l. ob 9. uri dopoldne v prostorih državne osnovne šole v Lescah z nastopnim dnevnim redom: 1. Otvoritev zborovanja. 2. Predavanje: Življenjska šola. Predava go spod dr. Stanko Gogala iz Ljubljane. 3. Dopisi. 4. Poročilo o seji upravnega in nadzornega odbora sekcije in o predsedniškem zboru

ki je natisnjeno na naslovni strani pod sliko Gospe Svete: »Naš bil nekdanj je ves ta raj, očetov naših domovina«. Povest je prav za prav srečno povezan ciklus podob iz koroškega ljudskega življenja in je vsa prežeta s plemenito tendenco, da vzbudi v mladih čitateljih zanimanje za koroške Slovence. Mladi junak te povesti, Šimej, je malce idealiziran tip otroka, ki raste med vplivi domače slovenske hiše in nemškega pritiska na koroške Slovence. Njegova vrnitev domov, na očetovsko grudo, označuje jedro koroškega vprašanja: kmet, ki živi trdno na svoji grudi, ostane najdalje zvest tudi svoji govorici in z njo svojemu narodu. Povest je spisana v lepem, čistem jeziku. Maksim Gaspari jo je smiselno opremil s številnimi ilustracijami. — Angela Cerkevnikova povest »Ovčar Runo« obravnava življenje psa-ovčarja, ki ga prepeljejo z bosanskih planin v mestno okolje, kjer se mora privaditi docela drugačnim okoliščinam. V zvezi s tem se razvije cela vrsta zgodb, ki bodo nedvomno zanimale mlade čitatelje. Piscu je treba priznati, da kaže dovolj zanimanja za »živalsko psihologijo« in da je vajen opazovati vedenje psa v raznih življenjskih situacijah. Po nekaterih povestih iz pasjega življenja, ki jih je spisal N. Velikonja, po nedavno izšli pasji zgodbi Tilena Epiha je Cerkevnikov »Ovčar Runo« nov slovenski donesek k temu literarnemu žanru. (Naj s tem v zvezi zabeležimo, da zagrebška založba »Binoza« pravkar pripravlja antologijo svetovnih pisateljev z motivi iz pasjega življenja.) Cerkevnikova povest je ilustriral Ljubo Ravnar. — Josipa Ribičiča »Nana mala opica« je ljubka pripovedna knjižica s pravičnim in eksotičnim nadihom. Spisana je z vedrino in humorjem ter je od začetka do konca zabavna. Ilustriral jo je prav okusno in živahno Janko Omahen. Večbarvne ilustracije in tisk v prijetni modri barvi dajejo knjižici eleganten značaj, ki mika tudi oči. — Mladinska matica ima po navadi srečno roko v izbiri svojih knjig; tudi letos je ne le ohranila, marveč le še bolj utrdila svoj sloves resnične matice naše mladinske književnosti.

1. Mav: »Naša pesem«, (petje). 2. Govor. 3. Ocvirk: »Praznik ujedinenja«, (petje). 4. Rehar: »Zdržitev z brati«, (deklamacija). 5. Gregorčič: »Na potujeni zemlji«, (deklamacija). 6. Gostinčar: »Neka živi Jugoslavija«, (petje). 7. Bevč: »Spomladi l. 1919., (deklamacija). 8. Gregorčič: »Zjasni zvezde nam temne«, (deklamacija). 9. Državna himna, (petje). II.—III.

Petek, 3. decembra: »Zimske igre na prostem«. Vodi g. Viktor Pirnat. Stric in nečak bosta v razgovoru opisala devet iger za poedince, za pare in za večje skupine dečkov. Nekatere igre bodo primerne tudi za deklice. Vmes bo beseda o zimskem športu, o sankanju, drsanju in smučanju. Nekaj glasbenih vložkov bo skušalo ilustrirati opisovano zimsko razpoloženje.

Priporočljivo bi bilo, če bi poslušanje šolske mladosti pri radijskih aparatih povsod vodili vsaj po dve učni moči. Ena bi si igro zapisovala, druga pa bi po navodilih iz zvočnika na mestu poskusila z otroci vajo. — II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo 28. novembra ob 17. uri predaval g. inž. Josip Šabec: Veda v službi mlekarstva.

v Celju. 5. Stanovske zadeve. 6. Predlogi in slučajnosti. — Zborovanje se bo pričelo točno ob 9. uri, ker se predavatelj gospod dr. Stanko Gogala odpelje že ob 11. uri. Ob osmi uri je odborova seja. Udeležba obvezna! Na svidenje! — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ORMOŽ bo zborovalo v soboto 4. dec. t. l. ob 9. uri v Ormožu. Poleg običajnih točk bo poročal predsednik o predsedniškem zboru v Celju, tov. Klemenčič pa bo podal »Pripombe k slovenskemu pravopisu«. — Stanovska zaveza narekuje vsakemu članu dolžnost udeležbe. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUTOMER bo zborovalo v soboto 4. dec. v Gornji Radgoni. Na dnevnem redu je poleg običajnih točk situacijsko in blagajniško poročilo, gospodarsko predavanje in pa Porekarjevi vtisi s potovanja v Pariz. — Začetek ob 10. uri. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ČRNOMELJ-METLIKA bo zborovalo dne 4. dec. 1937 ob 12,30 uri v drž. nar. šoli v Črnomlju z običajnim dnevnim redom z dodatnima točkama: »Članstvo pri Učiteljski tiskarni« — društveni člani kot člani pri UT. Ta referat poda tov. Grum Rado, blagajnik sekcije za dravsko banovino. Tov. Vilfan pa poda referat: »1. december 1918«. Odbor zato vabi prav vse članstvo, da se zborovanja udeleži polnoštevilno! Pripeljte s seboj tudi novonamešeno učiteljsko! — Glede članarine in dolgog: članarina se plačuje vnaprej! — plačajte dolgove, ker bo sicer odbor primoran odstopiti zadevo odvetniku v iztirjanje in to s 1. jan. 1938! Kdor nima položnice, naj jih na zborovanju zahteva od blagajnika. Na svidenje v Črnomlju, dne 4. dec. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ČRNOMELJ. Glej stran 2!

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR DESNI BREG je zborovalo dne 13. nov. v Mariboru. Od 101 člana bilo navzočih 74 %. Uvodoma omenja pravkar objavljeno rang-listo »Učiteljskem tovarišu«, ki je poskus prikazati razvrstitev slovenskega učiteljstva po skupinah. Tov. Vranc pozove učiteljsvo, da si listo ogledajo in morebitne pogoške javijo sekciji. Za predsedniški zbor v Celju dne 14. nov. se pooblašča tov. predsednika. Nadalje odklanjamo bolniško zavarovanje, banovina naj prevzame vso oskrbo ljudskih šol, pri čemer pa se morajo varovati stanovski in prosvetni interesi in da posreduje sekcija, da se pri izvajanju zakona o obvezni telesni vzgoji učiteljstvo ne sili k sodelovanju ali naj se ga vsaj prej vpraša. Uvede naj se enoten honorar. Sledila so poročila, in sicer: tov. Dšura: Državna skupščina v Skoplju, tov. Vranc: Pariški pedagog. kongres, tov. Kontler: Počitniški pedagog. tečaj P. c. v Mariboru in tov. Ledinek: II. vseslovenski pedol. kongres v Ljubljani. Tov. Kontler je postavil zahtevo, da bi bili tečaji v bodoče tako organizirani, da bi se obdelal gotov naš domač pereč šolsko vzgojni problem, okoli katerega se bi nanizale naše domače izkušnje in tuje utemeljitve. Tako delo bi prej našlo pot do preusmeritve naše šole. Na življenjskem šolsko didaktičnem in pedagoškem problemu spoznajmo teorijo, ne pa po tuji teoriji naše praktično delo.

Prihodnje zborovanje bo 11. dec. v Mariboru, kjer bo zborovalo devet društev.

Petrovič Simon, preds. Ledinek Miloš, taj.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO SLOVENJ GRADEC je zborovalo dne 16. oktobra 1937 v Slovenj Gradcu. Navzočih: 31 ali 63,4 %.

Tovariš predsednik je poročal o spremembi v sekciji.

Tovarišica Smolnikarjeva je podala izčrpno poročilo o banovinski in glavni skupščini. Nato je tov. Iglar prečital zelo zanimiv referat: »Ob izidu prve številke »Roditeljskega lista«. O referatu se je vnela živahna debata. Vsi navzoči so se strinjali z izjavami predavatelja ter so soglasno sklenili, da se ta referat objavi v »Popotniku«.

Nato je predsednik nadzorniškega odbora podal poročilo o blagajniškem poslovanju s predlogom, da se prizna za vestno poslovanje razrešnica, kar je bilo soglasno sprejeto. Nadalje predlaga, naj se neporavnana članarina izterja od dolžnikov po advokatu. Vse splošno se je tudi grajalo nad vse zanikrno posejanje društvenih zborovanj. Malo več stanovske zavesti bi bilo že treba pri našem društvu.

Pri slučajnostih pa se je sklenilo staviti predlog, da izidejo knjige Mladinske matice že v juniju.

Nadalje je še tov. Mrovlje, z ozirom na prečitani dopis, predlagal in priporočil navzočim, naj pristopajo kot člani Učiteljske tiskarne, ki bi plačevali mesečno po najmanj din 5.—

Za prihodnje zborovanje se je določil dan 4. december.

Kopač, preds. ? tajnik.

Novosti na knjižnem trgu

Ivan Potrč: SIN

Povest: Izdala Vodnikova družba.

V sivih, težkih jesenskih dneh je zagledala beli dan nova slovenska knjiga. To je delo mladega, komaj uveljavljajočega se slovenskega literata, domačina Ptujkega polja, Ivana Potrča.

Z elementarno silo se je zagrizel Potrč v pereč problem telesne in duševne rasti našega vaškega otroka. Postavil je pred nas Karleka, otroka s kmetije s štirimi orali, torej gospodarstva, ki more ob najtežjem delu štirih rok za silo prehraniti svoje »lastnike« in to tako pičlo, da pač ne poginejo od gladu. Pisatelj nam je z močno umetniško silo prikazal v prav zgoščeni obliki vse tiste zapreke, ki ovirajo vaško dečo, da ne more telesno in duševno uspevati, kakor bi sicer po svojih sposobnostih mogla. Razgrnil je pred nami ves telesni, predvsem pa duševni razvoj Karleka, od njegovih detinskih let, do mladeniških in moških. Jasnje je naslikal, kako je nastajala struktura Karlekovih psihe v popolni odvisnosti od domačih razmer in od vsega okolja sploh.

Potrč je vzel za svoje književno delo konkreten primer zagrenjenega, vase zaprtega, družbi odtegujočega se vaškega mladeniča, čigar oče je pijanec, nasilnež in brezobzirneš. Fant je rasel pod stalnim terorjem, stisnjen je bil v ozke domače prilike, ki so bile polne samih konfliktov, izvirajočih predvsem iz bede in večnega garanja, ki mu je izmозgavalo telesa.

Takšne razmere so ustvarile človeka z močnim občutkom manjvrednosti. Lep primer za Adlerja, ki je hotel z vzgajanjem novih ljudi (češ, da so sedanji slabi ljudje krivci nevzdržnega socialnega stanja) ustvariti pogoje za izboljšanje življenjskih razmer. Toda Potrčevo delo nam očito kaže, da ne delajo danih gospodarsko-socialnih prilik razni Karleki, Juži, vojni invalidi in drugi, temveč da

so obstoječe življenjske razmere tvorec ljudi. Šele izpremenjene, boljše razmere bodo mogle ustvarjati telesno in duševno zdrave, zmogljive ljudi. Da ima pisatelj vero v takšno izboljšanje, to zasluži čitalec ob branju »Sina«.

Nič manj se ni posrečilo pisatelju, prikazati nemogočega razmerja med resničnim življenjem in nerealno šolo. Ta vaška šola, ki sprejema vase dan za dnem mlada življenja, vonja po plesnobi zastarelih metod. Tako zelo prijemljiv in kričeč je kontrast med življenjem, ki jo obdaja in med njenim zaprašenim mrtvilom. Pisatelj kar s prstom pokaže, kam naj bi učitelj in učiteljica usmerila svoj pogled, kje naj bi iskala vzroke raztrganosti, umazanosti, »lenobe«, neznanja in izostajanja.

Delo »Sin« je krik naših vasi, polnih nepodprtih koč, razdrapanih gospodarskih in socialnih razmer ter telesno in duševno propadajočih ljudi. Mimo te umetniške stvaritve ne more danes nihče, kdor se hoče približati vaškemu otroku. Prav to hotenje mora imeti v sebi vsak učitelj, ker sicer ni učitelj, ki se zaveda gesla »šola je življenje«, ampak je le številka v seznamu uradnih spisov.

Pisatelj Potrč je izpolnil veliko vrzel, kajti književnih del, ki bi se pečala z današnjim slovenskim vaškim otrokom, posebno z njegovo duševnostjo, imamo bore malo. V tem je ogromna zasluga mladega talenta!

Spindler Dušan.

Lojze Zupanc in njegovi Turjačani

Pred nami leži lep pripomoček za zgodovinski pouk in čtivo učencem nižje srednje, meščanske in višje narodne šole. Turjačani tovariša Lojzeta Zupanca. Je to prav lično opremljena knjižica, ki jo je ilustriral tovariš Tone Ljubič. Knjižica obsega 66 strani. V tej knjižici je zajeta ter prav poljudno opisana zgodovina slovenskega ljudstva v zvezi z rodom Turjaškim. Sam avtor pravi o svojem delu dobesedno takole:

»Nerad bi slišal očitek, da sem pisal kroniko tujerodnih plemičev. Njih delo sem omenjal vedno v zvezi z dogodki, ki jih je preživljalo slovensko ljudstvo. In imel sem pred oči predvsem njihov točen opis. Narisimo spiralo! Kakor se njen početek pogreza v samo njeno sredino, tako so bili tudi Turjačani pogreznjeni v življenje slovenskega naroda. Kot najstarejša plemiška družina naseljena med Slovenci, pa so po vsem svojem delu bili samo režiserji dela slovenskih in hrvaških kmetov.«

V tem duhu je pisana zgodovinska slika »Turjačanov« in ravno to je tisto kar smo do sedaj v delih takšne vrste pogrešali. Lojze Zupanc je zgodovinsko snov zajel popolnoma na svoj poseben način, v katerem prav posebno podčrtava življenjsko moč slovenskega kmeta iz katere je prav za prav vzklila vsa naša kultura.

V knjigi je prav dobro opisana borba našega ljudstva proti turški sili, odpor kmetov proti tujemu plemstvu ter pomen protestantizma za našo kulturo.

Lojze Zupanc je s tem svojim delom dal naši šoli prav dober zgodovinski pripomoček, ki ima to prednost, da je pisan po duhu našega ljudstva, prav tako, kot je zgodovino pisal naš rod v svojo srčno krvjo. Zato menda ne bo učitelja, ki bi ne posegel po tem primernem zgodovinskem pripomočku, ki bo prav uporaben posebno za zgodovinsko čtivo na meščanski, nižji srednji in višji narodni šoli.

Lojze Zupanc spada med mlajšo povojno generacijo. Je pa vendar med nami že kolikor toliko znan. Učiteljska tiskarna je leta 1932. izdala za mladino njegove »Belokrajinske pripovedke«. Istega leta je Tiskovna zadruga založila drugo tovrstno zbirko »Bili so trije velikani«. Dve leti pozneje pa je Kmetijska Matica izdala njegovo daljšo povest »Stari Hrk«. Z manjšimi deli se je tovariš Zupanc stalno javljal v »Zvončku«, »Našem rodu« in »Mladem Jutru«. Posebno zanimanje so zbuvali v »Tovarišu« njegovi podlistki, ki so prežeti z zdravim humorjem in duhovito satiro. Tudi v Popotniku, v koledarju CMD in raznih dnevnikih prav često zasledimo podlistke, članke in razprave Lojzeta Zupanca. S tem, da bomo posegli po tem najnovjšem delu našega mladega tovariša, bomo najbolj pripomogli k njegovim nadaljnjim stremljenjem v njegovem udejstvovanju na polju slovenske književnosti. Njegovi »Turjačani« so izšli v založbi tiskarja Josipa Pavlička v Kočevju.

Jelo Janežič.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporočila: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, fotoparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.